

היום נלמד בעזרת ה':

נדרים דף לא

משנה: הנודר משובתי שבת: הנודר הנאה מ'שובתי שבת' - אסור ביהודים ואסור בכותים, משום שגם הכותים שובתים בשבת.

'כותים' = הם בני ארץ 'כותה' שהביאם מלך אשור לערי שומרון. ה' שלח אריות שיענישו אותם ובעקבות כך הם התגיירו, אך המשיכו לעבוד את העבודה זרה שלהם. נחלקו התנאים האם הם 'גירי אריות' וגירם פיקטיבי או שהם 'גירי אמת'. התנא של משנתנו סובר שהם גירי אמת.

מאוכלי שום: הנודר הנאה מאוכלי שום בלילי שבתות, שזו אחת מעשר תקנות שתיקן עזרא הסופר (בכדי להרבות פריה ורביה). גם הכותים נוהגים בתקנה זו.

מעולי ירושלים.. ומותר בכותים: מפני שהם לא היו עולים לירושלים, אלא להר גריזים אותו הם בחרו במקום ירושלים.

נמרא: מאי 'שובתי שבת': מה הכוונה של הנודר כשאמר 'שובתי שבת'? אם הוא התכוין למי שמקיים את השבת - הרי אם ימצא גוי שיקיים את מצות שבת עליו להיות אסור בהנאה ממנו, ואם כן מדוע המשנה הזכירה רק ישראלים וכותים ומשמע שגויים בשום אופן אינם בתוך הנדר?

אלא שהוא התכוין לנדר 'ממצויים על השבת' ולכן אסור רק בישראלים וכותים המצויים על שבת, ולא בגויים שאינם מצויים. אך אם כן קשה מהסיפא מדוע הנודר 'מעולי ירושלים' מותר בכותים מפני שאינם עולים לירושלים, והרי הם מצויים בעלייה לירושלים אלא שהם אינם מקיימים זאת, והוא כאמור נדר מהמצויים?

אביי מתרץ: הוא נדר מ'המצויים ועושים'. ולכן בשבת ובשום - הישראלים והכותים מצויים ועושים, ואילו הגויים גם אם יקיימו שבת הם אינם מצויים. ואילו בעליה לרגל - אמנם הכותים מצויים אך אינם עושים ולכן הוא מותר בהם.

*

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

משנה: קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל: אמנם בני ישראל הם גם צאצאיו של נח, אבל מכיון שאברהם אבינו התקדש ונבחר לחלקו של הקב"ה מכל האנושות, נקראו צאצאיו על שמו ולא על שם נח (ככתוב "זרע אברהם אוהבי"). כפי שיתבאר בגמרא.

משנה: שאיני נהנה לזרע אברהם'.. ומותר בעכו"ם: הגמרא מבארת שאמנם גם ישמעאל ועשיו הם צאצאיו של אברהם, אך אינם נקראים 'זרע אברהם' אלא רק עם ישראל.

משנה: שאיני נהנה מישראל לישראל: הנודר שלא יהנה מבני ישראל – כשהוא קונה מהם סחורה עליו לשלם יותר מהמחיר כדי שלא יהנה מהמוכרים הישראלים, וכשהוא מוכר להם סחורה עליו לדרוש פחות מהמחיר כדי שלא יהנה מהקונים הישראלים.

שישראל נהנין לי: נדר על בני ישראל שלא יהנו ממנו – כשהוא קונה מהם עליו לשלם פחות מהמחיר כדי שהם לא יהנו ממנו, וכשהוא מוכר להם עליו לדרוש יותר מהמחיר כדי שלא יהנו ממנו. '**ואין שומעין לו**' – אך כמובן הם לא חייבים לשמוע לו לקנות ביוקר ולמכור בזול בגלל שהוא סיבך את עצמו בנדר שלו. (ויש גורסים 'אם שומעין לו' כלומר בתנאי שהם מסכימים לקנות ביוקר ולמכור בזול).

שאיני נהנה להן והן (לא יהנו) לי: הנודר כן יכול להינות ולהנות רק עכו"ם.

גמרא: ישנם שלושה סוגים של סחורה: 'זבינא חריפא' שיש עליה הרבה קופצים. 'זבינא מציעא' ממוצעת ורגילה. 'זבינא דרמי על אפיה' (= מונחת על פניה, כמו בלשוננו 'על הפנים') שאין עליה קופצים.

הלוקח כלי מיד האומן לבקרו: הלוקח כלי מהחנות בשביל לבדוק אותו, אם הוא טוב בשבילו יקנה אותו ואם לאו יחזיר אותו לחנות, ונשבר הכלי באונס בידו – חייב הלוקח אפילו שעדיין לא קנה את הכלי. משום שהוא נחשב כ'שואל' הלוקח חפץ בהשאלה מחבירו. הדין הוא ששואל חייב באונסין וזאת משום שכל ההנאה היא שלו בלבד. גם במקח וממכר כל ההנאה של הקונה ולכן הוא דומה לשואל וחייב באונסין.

קושיא: תנן שאיני נהנה מישראל: למדנו במשנה הנודר שלא יהנה מישראל כשהוא מוכר עליו למכור בזול בכדי שלא יהנה מהישראלים. אך לדברי שמואל שבמקח וממכר ההנאה היא של הלוקח, אם כן מדוע הנודר אינו יכול למכור במחיר הרגיל (= שוה בשוה) והרי לא הוא נהנה אלא הלוקח נהנה?

תירוץ: מתניתין בזבינא דרמי על אפיה: במשנה מדובר בסחורה שאין עליה קופצים, שאז אם מוכר אותה שוה בשווה ההנאה היא של המוכר שהצליח להתפטר ממנה, ולא של הלוקח שיכול למצוא אותה במחיר כזה בשפע. ולכן על המוכר להוריד את המחיר. אבל שמואל דיבר על 'זבינא חריפא' שיש עליה הרבה קופצים, ולכן כאשר הוא נמכר במחיר הרגיל ההנאה היא של הלוקח ולא של המוכר שיכול להשיג הרבה קונים במחיר הזה.

קושיא: אם כן אימא רישא לוקח ביותר: מכיון שהעמדנו את המשנה 'בזבינא דרמי על אפיה' מדוע הנודר לישראל (= שלא יהנה מישראל) כאשר הוא קונה מישראל עליו לקנות ביוקר, והרי ההנאה היא של המוכר שהצליח להתפטר מהסחורה ולא שלו, ואם כן היה צריך להיות מותר לו לקנות שוה בשוה?

ועוד, אימא סיפא: מדוע הנודר שישראל לא יהנו ממנו צריך למכור להם ביותר בכדי שהקונים הישראלים לא יהנו ממנו, והרי בזבינא דרמי על אפיה גם אם יקנו ממנו שוה בשוה ההנאה היא שלו ולא של הקונים?

תירוץ (על הקושיא השניה): סיפא בזבינא חריפא: בסיפא של המשנה ('שישראל נהנים ל') מדובר בסחורה שיש עליה הרבה קופצים שהקונה נהנה ממנה ולא המוכר, ולכן עליו למכור להם ביוקר בכדי שלא יהנו ממנו. (ועדיין נשארה הקושיא הראשונה מהרישא).

קושיא: אי הכי: מדוע בסיפא כשהוא קונה עליו לקנות מהם בפחות, והרי גם אם יקנה מהם שוה בשוה הם לא יהנו ממנו כי הרי מדובר בזבינא חריפא, ורק הוא יהנה מהם?

אלא: הגמרא מסיקה שהמשנה מדברת ב'זבינא מיצעא' ממוצעת, שגם המוכר וגם הקונה נהנים מהעיסקה. ולכן בכל פעם שנדר הנאה, עליו לוודא שמי שעליו חל הנדר לא יהנה מהעיסקה. דהיינו אם הוא הנדור עליו למכור בזול ולקנות ביוקר, ואם הישראלים נדורים עליו למכור להם ביוקר ולקנות מהם בזול.

אבל שמואל דיבר 'בזבינא חריפא' כאמור לעיל.

תניא כוותיה דשמואל, הלוקח כלים: חתן הלוקח כלים מן הסוחר כדי לתת אותם במתנה לבית חמיו, ואמר החתן לסוחר שאם הם יקבלו אותם ממנו הוא ישלם לו את דמיהם, ואם הם לא ירצו לקבל אותם הוא ישלם לו רק את טובת ההנאה שבאה לו על ידם (= שהם יחזיקו לו טובה שרצה לתת להם מתנות), ובדרך אירע אונס לכלים, אם

הם נאנסו בהליכתו לבית חמיו הרי החתן חייב לשלם את דמיהם לסוחר, לפי שכל ההנאה היא של הלוקח (= החתן) ודינו כשואל שחייב באונסין, אבל אם הם נאנסו כשחזר מבית חמיו (לאחר שלא רצו לקבלם ממנו) הרי הוא פטור, לפי שבעת דינו כשומר שכר הפטור באונסין (= 'שומר שכר' הוא מי ששומר על חפץ של חברו תמורת שכר). ומכאן ראייה לשמואל שהלוקח כלי לבקרו ונאנס חייב לפי שכל ההנאה שלו ודינו כשואל.

ההוא ספסירא: היה ספסר (= סוחר שקונה בהמה בסכום קצוב כדי למכור אותה, והוא מתנה עם בעל הבהמה שאם לא ימצא קונה הוא מחזיר לו את הבהמה) שלקח חמור כדי למוכרו בשוק, ולא הצליח למוכרו, כשהוא חזר בדרך כדי להחזירו לבעליו נאנס החמור, חייבו רב נחמן לשלם את דמי החמור לבעליו.

איתיביה רבא לרב נחמן: והרי למדנו לגבי חתן הלוקח כלים לשגרן לבית חמיו שאם הכלים נאנסו בהולכה חייב ובחזרה פטור, ומדוע חייבת את הספסר?

אמר ליה: ענה לו רבא - החזרה של הספסר היא בעצם 'הולכה', שהרי אם הוא היה מוצא קונה אפילו על פתח ביתו של בעל החמור הוא היה מוכר לו את החמור, וא"כ נמצא שכשהוא הולך להחזיר את החמור לבעליו הוא בעצם גם 'מוליך' אותו למכור אם ימצא קונה.

משנה: האומר 'קונם שאני נהנה לערלים', מותר להנות מישראלים אפילו ערלים, ואסור בגויים אפילו נימולים. ואם אמר 'קונם שאני נהנה למולים', אסור להנות מישראלים ואפילו ערלים, ומותר בגויים אפילו נימולים.

והטעם הוא לפי שכל הגויים נקראים 'ערלים' ואפילו אותם שנימולו, שנאמר "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרִלִים וְכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל עֲרִלֵי לֵב", דהיינו שכל הגויים נקראים 'ערלים' למרות שיש בהם כאלה שנימולים.

ואומר: כלומר שאם תרצה לדחות את ההוכחה ולומר שיתכן שכוונת הפסוק שהגויים 'עֲרִלֵי לֵב' כמו ישראל המוזכרים בסוף הפסוק, הרי יש פסוק (לגבי דוד וגוליית) שאומר "וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעֲרֵל הַזֶּה", הרי שדוד קרא לגוליית 'ערל' למרות שלא ידע האם הוא מהול או לא (= שיתכן שנולד מהול), א"כ יש הוכחה שהגויים נקראים 'ערלים' ואפילו המולים שביניהם.

ואומר: כלומר ואם תרצה לדחות שלא מצוי שאדם נולד מהול ולכן דוד קרא לו 'ערל', הרי יש פסוק שאומר "פֶּן תִּשְׁמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲלֶזְנָה בְּנוֹת הָעֵרְלִים", ולא יתכן שבכל עם הפלישתים אין כמה אנשים שנולדו מהולים, ולמרות זאת הפסוק מכנה אותם 'ערלים', א"כ יש הוכחה שהגויים נקראים 'ערלים' ואפילו המולים שביניהם.

שלוש עשרה בריתות: 13 פעמים מוזכר לשון 'ברית' בפרשת מילה שנצטווה אברהם אבינו.

שלא נתלה לו למשה הצדיק וכו': שמיד שנתרשל משה לקיים את מצוות הברית בבנו רצה המלאך להורגו, וכפי שיבואר בגמ'.

שדוחה את הנגעים: אסור לאדם לקצוץ את הבהרת (= מין נגע) שנאמר "הַשְּׂמֶר בְּנִגְעַ הַצָּרְעָת", ואם יש בהרת במקום המילה עליו למול למרות שבכך הוא קוצץ את הבהרת, לפי שברית המילה דוחה את הנגעים.

דבר אחר, גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות וכו': ראה בר"ן שגרס אחרת.